

Yhdysvallat: Näkökulmia jälkiteolliseen yhteiskuntaan

Raento Pauliina & Lakaniemi Ilkka K. (toim.), Gaudeamus 1999

Käsitykset Yhdysvalloista ovat monella tavalla ristiriitaisia. Yhdysvaltoja ihailaan ja vihataan. On ihmisiä, joille Yhdysvallat edustaa toivottua tulevaisuutta, josta taas toiset haluavat kaikin keinoin välttyä. Bertrand Russell syytti Yhdysvaltoja globaalin hegemonian tavoittelusta, mutta ilmoitti kuitenkin pitävänsä sen hegemoniaa Neuvostoliittoa parempana vaihtoehtona maailmalle. Yhdysvallat on samalla kertaa tunnettu että tuntematon.

On siis syytä olla iloinen kaikista niistä henkisistä voimainponnistuksista, jotka valottavat Yhdysvaltoja tutkimukseen perustuen. Pauliina Raennon ja Ilkka K. Lakaniemen toimittama kirja *Yhdysvallat: Näkökulmia jälkiteolliseen yhteiskuntaan* on ehdottomasti tällainen ilonaihe. Se pitää sisällään 14 artikkelia, joista kaksitoista on luokiteltu neljään osioon. Jäljelle jääneistä artikkeleista toinen esittelee kirjan idean ja toinen edustaa eräänlaista yhteenvetoa. Kirja on tervetullut lisä suomalaisen Amerikan tutkimukseen, jolle toivoisi nykyistä parempaa tulevaisuutta.

Yhdysvaltojen ensimmäisessä osiossa analysoidaan kolmen artikkelin voimin Yhdysvaltain luonnonoloja, asutuksen leviämistä ja siirtolaisuutta maan historian kattavina kehityskaarina. Matti Tikkanen tekee tarkkaa ja hyvää työtä käymällä läpi

Amerikan luonnon peruslinjat. Markku Henriksson kuvaa Yhdysvaltojen kasvua suurvallaksi. Kolmannessa artikkelissa Mikko Toivonen kuvaa siirtolaisuuden kehitystä ja esittelee sitä koskevia teoreettisia tulkintoja. Hän jättää kuitenkin kehityksen ennakoinnin tekemättä, aukko, jonka *The Economist* (March 11th -17h 2000) täyttää Yhdysvaltoja koskevassa katsauksessaan. Sen mukaan siirtolaisuus on muuttava Yhdysvaltoja syvämmällä kuin kaupan tai teknologian kehitys.

Siirtolaisuudessa ei ole kuitenkaan mitään uutta amerikkalaisille. Yhdysvaltain liittovaltion tunnuslause on "*E Pluribus Unum*", yksi, joka koostuu monista. Esimerkiksi 1850-1920 aikakaudella yksi kahdeksasta amerikkalaisesta oli syntynyt ulkomailla. Yhdysvaltoihin arvioidaan saapuvan joka vuosi noin miljoona siirtolaista, joista noin 300.000 on laittomasti maahan tulleita. Ennusteiden mukaan Yhdysvalloissa v. 2050 yksi neljästä amerikkalaisesta on syntyperältään latino. Myös aasialaisten osuus väestöstä kasvaa voimakkaasti.

Kirjan toisessa osassa tutkitaan amerikkalaista kulttuuria ja eri väestöryhmiä erottavia ja yhdistäviä tekijöitä. Riitta Laitinen analysoi intiaanien asemaa ja heidän kamppailuaan itsemääräämisoikeuden saamiseksi. Laitisen kuvaus on suhteellisen laaja ja monipuolinen. Latinot ovat Maarika Toivosen tarkastelun kohteena. Hän osoittaa, että latinot eivät ole suinkaan mikään yhtenäinen ryhmä. Latinojen kolme suurinta ryhmää ovat meksikolaiset, puertoricolaiset ja kuubalaiset, joita erottaa historia, rotu, taloudellinen asema ja kulttuuri. Espanjan kieli ja katolinen uskonto ovat latinoja yhdistävät tekijät. Markku Henrikssonin artikkelin kohteena on myyttinen Route 66.

Toisesta osasta jää kaipaamaan artikkelia, jossa olisi käsitelty tehtyä syvämmällä mustien kysymystä osana amerikkalaista yhteiskuntaa. Mikko Toivosella on asiasta artikkelissa vain lyhyt alaluku, joka on täysin riittämätön asian merkityksen kannalta. Mustien osuus on tällä hetkellä 12 % koko väestöstä. Mustien kysymys on vaikuttanut merkittävästi koko Yhdysvaltain sodan jälkeiseen kehitykseen. Yhdysvallat kävi sisällissodan orjien vapauttamiseksi. Sisällissodasta puhuttaessa usein unohdetaan, että orjuus oli tuolloin globaali normi ja että Yhdysvallat yritti ensimmäisenä luopua siitä.

Yhdysvaltojen kolmannen osan artikkeleista mainittakoon Kai Husson ja Mervi Pyyhtiän artikkeli Yhdysvaltain jälkiteollisesta aluerakenteesta ja sen kehityspiirteistä. He käyvät läpi keskeisimmät muutokset maan taloudellisessa rakenteessa ja

esittelevät osuvasti mitä kaikkea voikaan sisältyä amerikkalaisille niin tunnettuihin termeihin aurinkovyöhyke (sun belt) ja ruostevyöhyke (rust, frost belt). Tarkastelu auttaa myös ymmärtämään miksi monet Yhdysvaltojen johtavista poliitikoista ovat Etelävaltioista. Husson ja Pyyhtiän mukaan kehitys on kulkemassa kohti mosaiikkimaista teollista aluerakennetta.

Kirjan neljännessä osassa pohditaan kolmea erityiskysymystä. Näistä ensimmäinen on Arvo Peltosen artikkeli kaupungin merkityksestä amerikkalaisessa elämänmuodossa. Mika Tammilehto käy läpi koulutusta ja hyvinvointia. Ilkka K. Lakaniemi tarkastelee Yhdysvaltoja globaalina toimijana.

Vaikka *Yhdysvallat* on asiantunteva läpileikkaus amerikkalaiseen yhteiskuntaan, se ansaitsee myös kritiikkiä. Kirja korostaa tarjoavansa näkökulmia jälkiteolliseen yhteiskuntaan, jota me Suomessa kutsumme tietoyhteiskunnaksi. Yhdysvaltojen lähitulevaisuuden ennakointi jää kuitenkin kirjassa liian vähälle huomiolle. Tämä näkyy mm. siirtolaisuuden ja mustien ongelman käsittelyssä. Edellisestä olisi kaivattu analyysia eri ryhmien välisten suhteiden kehityksestä. Jälkimmäisestä odotettaisiin selitystä roturistiriitojen kuihtumisesta ja väitteistä mustien sulautumisesta amerikkalaiseen yhteiskuntaan.

Kolmas puute kirjassa on se, että rikollisuus ja sen kehitys on jäänyt analysoimatta. Onko esimerkiksi jo suhteellisen pitkään jatkunut rikollisuuden väheneminen Yhdysvalloissa pysyvä vai tilapäinen ilmiö? Neljänneksi asioista perillä oleva lukija saataisi odottaa katsausta ja selitystä Yhdysvaltain jo lähes kymmenen vuotta jatkuneeseen taloudelliseen nousukauteen, joka hämmentää muuta maailmaa. Viidenneksi jäimme kaipaamaan pohdintaa Yhdysvaltain sotilaallisesta roolista maailmassa.

On tietenkin totta, että yhteen kirjaan ei voi ottaa kaikkia mahdollisia asioita, vaan toimittajien on tehtävä valintoja. Toivomme, että Raento ja Lakaniemi ottaisivat tehtäväkseen vielä toisen kirjan kokoomisen Yhdysvalloista teemoista, jotka nyt eivät mahtuneet kirjaan ja sen huolellisesti harkittuun rakenteeseen. Itse asiassa Yhdysvaltain yleisen merkityksen vuoksi Amerikan tutkimiseen tulisi kiinnittää tehtyä huomattavasti enemmän henkisiä ja aineellisia resursseja.

Lopuksi vielä yksi kriittinen huomio. Artikkelissaan *Globalisaatio ja Yhdysvallat vuosituhannen vaihteessa* Ilkka K. Lakaniemi kirjoittaa, että Yhdysvallat suhtautuu myönteisesti globalisaatioon. *The Economist* lehden viime vuonna Yhdysvalloissa ja monissa muissa teollisuusmaissa tekemän mieli-

pidetutkimuksen mukaan amerikkalaisten enemmistö vastustaa vapaata kauppaa ja kansallisten rajojen madaltamista ulkomaisten tuotteiden tulolle Yhdysvaltain markkinoille. Kummassakin valta-alueessa on voimakkaita globalisaatiota vastustavia ryhmiä. Yhdysvaltain kuihtunut ay-liike suhtautuu erityisen kielteisesti globalisaatioon. Muistettakoon kuitenkin, että toisen maailmansodan jälkeen Yhdysvallat on kantanut päävastuun maailman mielipiteen muuttamisesta suosiollisemmaksi vapaalle kaupalle.

Yhdysvallat on miellyttävä lukukokemus, teksti on sujuvaa ja kirjoittajat tuntevat asiansa. Asian tuntemus on kirjan valtti, vaikka se saattaa tuntua ajoittain värittömältä ja persoonattomalta. Kirja on hyvä alku lukijalle, jonka tuntemus maasta on pääsääntöisesti peräisin viihdeteollisuudesta. Kirja päivittää maata tuntevan tiedot ajan tasalle. Johdantona amerikkalaiseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin kirja sopii myös yliopistolliseksi kurssikirjaksi.

Risto Harisalo & Seppo Hölttä